

כְּשֶׁמִשְׁתַּתְּפִים יחד נקרא אלוה.
והנשמה הקדושה מהמקום הזה
נאחזת, והכל תלוי באות הזו,
ועל כן כתוב ומבשרי אחזה
אלוה. זו היא שלמות הכל,
מבשרי ממש, מהאות הזו ממש.
ועל כן אשריהם ישאל קדושים
שאחזים בקדוש ברוך הוא,
אשריהם בעולם הזה ובעולם
הבא, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם
הדבקים בה' וגו', ומשום כך
חיים כלכם היום.

אמר רבי אבא, ומה בכל כך
אתם חכמים, ואתם יושבים
כאן? אמרו לו, אם הצפרים
יעקרו ממקומם, לא יודעים לאן
טסות. זהו שכתוב (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש
נודד ממקומו.

והמקום הזה זכה אותנו לתורה,
והדרך הזו שלנו. בכל לילה,
חצי אנו ישנים, וחצי אנו
עוסקים בתורה. וכשאנו עומדים
בבקר, ריחות השדה ונהרות מים
מאירים לנו את התורה, והיא
מתישבת בלבנו. ואת המקום
הזה הרי דנו אותו למעלה פעם
אחת, וכמה שרי מגנים הסתלקו
באותו הדין על עגש התורה, ואז
ההשתדלות שלנו יומם ולילה
היא בתורה, והמקום הזה מסייע
לנו, ומי שנפרד מפאן, כמי
שנפרד מחיי העולם.

הרים ידו רבי אבא וברך אותם.
ישבו עד שהאיר היום. אחר
שהאיר היום, אמרו לאותם
התינוקות שלפניהם: צאו וראו
אם האיר היום, וכל אחד יאמר
דבר חדש בתורה לאיש הגדול
הזה. יצאו וראו שהאיר היום.
אמר אחד מהם, מזמנת ביום
הזה אש מלמעלה. אמר אחר,
ובכפית הזה. אמר אחר, זקן אחד
כאן שעתידי ביום הזה להשרף

כחֲדָא אַלוּה אַקְרִי. וְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא מֵהַאי
אַתְר אַתְּאַחַדְתָּ, וְכֹלָא תִלְיָא בְּהַאי אַתְּ. וְעַל
דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרִי אֶחְזֶה אֱלוֹהֵי. דָּא
שְׁלִימוּתָא דְכֹלָא, מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, מֵהַאי אַתְּ
מִמֶּשׁ, וְעַל דָּא זַפְּאִין אַנוּן יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין
דְּאַחֲזִין בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַפְּאִין אַנוּן
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, עֲלִייהו כְּתִיב,
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּי וְגו', וּבְגִין כֶּף
חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

אמר רבי אבא ומה בכל כך אתון חכימין
ואתון יתבין הכא, אמרו ליה אי
צפוראה יתעקרו מאתריהו (דף צד ע"ב) לא
ידעין לאן טאסן הדא הוא דכתיב, (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש נודד ממקומו.
ואתרא דא זכי לן לאורייתא, והאי אורחא
דילן. בכל לילה פלגותא אנו
ננימין, ופלגותא אנו עסקין באורייתא. וכד
אנו קיימין בצפרא ריחי חקלא ונהרי מרא
נהרין לן אורייתא ואתיישבת בלבן ואתר דא
הא דיינוה לעילא זמנא חדא. וכמה סרכי
תריסין אסתלקו בההוא דינא על עונשא
דאורייתא, וכדין אשתדלותא דילן יממא
ולילה באורייתא הוא, ואתרא דא קא
מסייעא לן, ומאן דאתפרש מפאן, כמאן
דאתפרש מחיי עלמא.

זקוף ידוי רבי אבא וברך לון. יתבו עד
דנהר יממא. בטר דנהר יממא אמרו
לאנון דרדקי דקמיהו פוקו וחמו אי נהר
יממא, וכל חד לימא מלה חדתא דאורייתא
להאי גברא רבא. נפקו וחמו דנהר יממא.
אמר חד מנייהו זמין האי יומא אשא
מלעילא. אמר אחרא ובהך ביתא. אמר אחרא
חד סבא הכא דזמין האי יומא לאתוקדא

בְּאֵשׁ הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִרְחַמְן צִילָנּוּ.

תָּמָה וְלֹא יָכַל לְדַבֵּר. אָמַר, עֲשֵׂן הַמְּלָכוֹת נִתְפָּס בְּאַרְצָן. וְכֵן הָיָה, שְׁהִיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבָרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְהִקְפּוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי אֲבָא לָהֵטוּ פְּנֵיו פֶּאֶשׁ מִשְׁמַחַת הַתּוֹרָה.

שְׁנֵינּוּ, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֵצְאוּ כָּלֶם מִן הַבַּיִת, וְהַבַּיִת נִקְשַׁר בְּעֵשֶׂן, וְהָיוּ מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה מִהַר סִינַי. אַחַר שֶׁהִסְתַּלְקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמַר כָּל אֶחָד מֵעַמָּנוּ דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁל חֲכָמָה לְקַשֵּׁר חֶסֶד לְבַעַל הַבַּיִת, בְּעַל הַהִלּוּלָא.

פֶּתַח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בַּתְּחִלָּה חֲצַרְיָהּ, לְאַחַר מִכָּן בַּיִתָּהּ, וְלְאַחַר מִכָּן הַיְכָלָהּ. זֶה פְּנִימֵי מִזְבֵּחַ, וְזֶה (נ"א לתוך) לְמַעְלָה מִזְבֵּחַ. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בַּתְּחִלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְאַחַר מִכָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. לֹא כְּתוֹב הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. שָׂאֵם הָיָה כְּתוֹב כֶּף, מִשְׁמַע שְׂחֻכְמָה נִקְרְאת בַּיִת. אֲלֵא כְּתוֹב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הָיָה מֵה שְׂפָתוֹב (בראשית ב) וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְאַחַר זֶה הוּא שְׁלָמוֹת הַכֹּל. שֶׁכֵּף שְׁנֵינּוּ, מֵה זֶה הַיְכָל? כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, זֶה וְזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מֵה מוֹכִיחַ רֹאשׁ הַכְּתוֹב שֶׁכְּתוֹב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ? זֶה מִי שֶׁמְקַרֵּיב אֶת בְּנוֹ קְרִבָּן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִרְבָּן הַהוּא,

בְּנוֹרָא דָא, אָמַר רַבִּי אֲבָא רַחֲמָנָא לִישְׁבֵּן. תְּנוּזָה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוֹטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אֲתַפְּסַת. וְכֵן הָיָה, דְּהָהוּא יוֹמָא חֲמוֹ חֲבַרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאַשָּׁא. וְרַבִּי אֲבָא אֲתַלְהִיטוּ אֲנַפּוּי כְּנוֹרָא מְחַדְּוֹתָא דְאוּרִייתָא.

תָּאנָא כָּל הַהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבַּיִתָא וּבַיִתָא אֲתַקְטַר בְּקִיטְרָא, וְהוּוּ חֲדַתָּאן מְלִי בְּגוּוּיָהוּ, כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מִטּוֹרָא דְסִינַי. בְּתַר דְּאִסְתַּלְקוּ לֹא הוּוּ יוֹדְעֵי אִי הוּא יוֹמָא וְאִי לַיְלָא. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּעוֹד דְּאָנֹן קְיַימִין לִימָא כָּל חַד מִינָן מְלָה חֲדַתָּא דְחֻכְמָתָא לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמֵאֲרִיָּה דְּבַיִתָא מְרִיָּה דְּהִלּוּלָא:

חַד וְאָמַר (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בְּקִדְמִיתָא חֲצַרְיָהּ לְבַתֵּר בַּיִתָּהּ וּלְבַתֵּר הַיְכָלָהּ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעֵילָא (נ"א לְגו) מִן דָּא. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בְּקִדְמִיתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְבַתֵּר כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת לֹא כְּתִיב, דְּאִי כְּתִיב הָכִי, הָיָה מִשְׁמַע דְּחֻכְמָה בַּיִת אֲקָרִי, אֲלֵא כְּתִיב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת, הָיָנוּ דְכְּתִיב, (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְבַתֵּר דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכֻלָּא, דְּהָכִי תְּנִינָן מֵהוּ הַיְכָל. כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, הָאִי וְהָאִי. וְכֻלָּא אֲשַׁתְּלִים כְּחֻדָּא. רִישָׁא דְקָרָא מֵה מוֹכַח דְכְּתִיב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ. הָאִי מָאן דְּאֲקָרִיב בְּרִיָּה קְרִבָּנָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא, רְעוּא דְקוֹדְשָׁא בְּרוּךְ